N:o 35.

Ank. till Riksd. Kansli den 2 Maj 1877, kl. 11 f. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om antagande af en förordning rörande förmånsrätt i jernväg, kanal eller annan dermed jemförlig inrättning.

Herr *A. Philipsson* har uti en inom Andra Kammaren väckt och till Lag-Utskottets behandling remitterad motion (N:o 87) föreslagit, att Riksdagen måtte för sin del antaga följande:

»*Förordning om förmånsrätt i jernväg, kanal eller annan dermed jemförlig anläggning.*

§ 1.

Har aktiebolag, hvars ordning blifvit af Konungen fastställd, erhållit tillstånd till anläggning af jernväg med rätt att förvärfva dertill erforderlig mark enligt gällande författningar om jords eller lägenhets afstående för allmänt behof, och vill bolaget bereda säkerhet i jernvägsanläggningen för lån till visst belopp, göre derom ansökning hos Konungen. Finner Konungen skäl att ansökningen bifalla, varde derom allmän kungörelse utfärdad; och ege i det fall innehafvare af de för nämnda lån utgifna förbindelser uti den till jernvägsanläggningen hörande fasta och lösa egendom förmånsrätt näst efter utskylder till kronan, de der ej för fast egendom utgå.

§ 2.

Der sådan rätt, hvarom här sägs, blifvit för flera lån beviljad, ege den långifvare företräde, som säkerhet först vunnit.

§ 3.

Den enligt § 1 beviljade förmånsrätt må ej lända till förfång för fordran, som uppstått innan denna förordning utfärdades, eller till minskning i den bättre rätt, som lagligen kan sådan fordran tillkomma.

§ 4.

Intill dess det lån, för hvilket förmånsrätt enligt denna förordning beviljats, blifvit till fullo guldet, eger bolaget icke rätt att afyttra den till jernvägsanläggningen hörande fasta egendom, eller någon del deraf, utan att Konungen dertill gifver lof; sker det, vare ogiltigt.

Ej heller må nämnde fasta egendom delvis utmätas.

§ 5.

Finner Konungen, vid pröfning af den i § 1 omförmälda ansökning, särskilda bestämmelser, utöfver hvad denna förordning innehåller, till betryggande af fordringsegares rätt vara erforderliga, eger Konungen derom förordna.

§ 6.

Hvad i denna förordning är stadgadt om förmånsrätt i jernväg gälle äfven om förmånsrätt i kanal och annan sådan anläggning, som ej må med inteckning enligt Kongl. förordningen den 16 Juni 1875 belastas.»

Derjemte har Herr Philipsson, för den händelse berörda förslag vunne Utskottets godkännande, hemstält om införande i konkurslagen af erforderlig föreskrift för beredande åt fordringsegare af rätt att, om hans säkerhet i bolagets egendom hotas, söka och få bolaget försatt i konkurs.

I 16 § af Kongl. förordningen den 16 Juni 1875 angående inteckning i fast egendom stadgas, att jernväg, kanal eller annan dermed jemförlig anläggning, hvartill marken till större eller mindre del blifvit förvärfvad enligt gällande författningar om jords eller lägenhets afstående för allmänt behof, ej må med inteckning enligt berörda lag belastas, och någon annan i lag bestämd form för beredande af realsäkerhet för de lån, som till sådana anläggningars utförande upptagas, förefinnes ej heller för närvarande.

Vid sådant förhållande måste det vara vigtigt och angeläget, att åtgärder för afhjelpande af denna brist från lagstiftningens sida vidtagas i den syftning, att de bolag, som bildas för dylika anläggningar och deraf i främsta rummet jernvägar, sättas i tillfälle att för de lån, som dertill erfordras, lemna fullgod och betryggande säkerhet uti den till anläggningarne hörande egendom.

I sådant ändamål antog sist församlade Riksdag för sin del en förordning bygd på den grund, att långifvarne skulle till bolagets fasta egendom erhålla panträtt, såsom vore inteckning deri meddelad, och till den lösa egendomen enahanda förmånsrätt som förlagsman i det, som med förlaget tillverkadt är; men på grund af de anmärkningar mot författningsförslaget, som inom Högsta Domstolen blifvit framstälda, har Kongl. Maj:t ansett detsamma ej kunna godkännas.

I enlighet med den af Högsta Domstolens flesta ledamöter uttalade åsigt, att tillfredsställande säkerhet för ifrågavarande lån kunde vinnas, utan rubbning af lagens allmänna grunder, genom att meddela blott förmånsrätt i stället för panträtt, har nu föreliggande förslag blifvit bygdt på den grundsats, att förmånsrätt till så väl den fasta som den lösa egendomen skulle kunna långifvarne tillerkännas.

Rätt att medgifva dylik säkerhet lärer likväl ej kunna medgifvas utan åtskilliga vilkor och inskränkningar.

De företag, som afse anläggningar af ifrågavarande slag, äro vanligen af den omfattning, att de icke kunna annorledes än genom aktiebolag bringas till stånd, och de lån, som härför erfordras, äro i allmänhet af sådan betydenhet, att de icke kunna erhållas hos enskilda personer utan att för dem utfärdas obligationer, hvilka till högst betydliga belopp spridas bland allmänheten. Då lagstiftaren anser sig för berörda värdepapper böra medgifva en viss bestämd säkerhet, synes äfven omsorgen derom, att förtroendet till dem må bevaras, oafvisligen fordra, att lagstiftaren jemväl tillser, att den säkerhet, som sålunda beredes, blifver verklig och ej blott skenbar. Af sådan anledning och då de anläggningar, som ej äro af den betydenhet att derför erforderlig mark blifvit genom expropriation förvärfvad, kunna i vanlig ordning intecknas, synes rättighet att medgifva ifrågavarande säkerhet böra inskränkas till de aktiebolag, hvilkas ordningsreglor blifvit af Kongl. Maj:t fastställda och som erhållit rätt att genom expropriation förvärfva till anläggningen erforderlig mark, samt för öfrigt i hvarje fall göras beroende på Kongl. Maj:ts pröfning och särskilda tillstånd. Denna pröfning skulle, såsom Utskottet föreställer sig, omfatta dels huruvida det ifrågasatta lånet vore af den betydenhet, att säkerhet på föreslagna sätt lämpligen borde derför beredas,

dels ock huruvida, med afseende på de garantier för anläggningens fullbordande, som bolaget hade att erbjuda, tillstånd till lånets upptagande kunde meddelas utan fara att långifvaren komme att drabbas af någon förlust. Funne Kongl. Maj:t skäl att bifalla ansökningen, torde hans beslut härom böra till allmän kännedom och efterrättelse offentliggöras genom kungörelse, som i författningssamlingen intoges.

Den nu ifrågasatta förmånsrätten kunde emellertid till följd af sin natur ej åtfölja egendomen i hvarje egares hand, utan endast så länge den af bolaget innehades, och långifvarens säkerhet vore sålunda hufvudsakligen beroende derpå, att bolagets tillgångar icke förskingrades. Häraf följer åter nödvändigheten att föreskrifva vissa inskränkningar i bolagets rätt att förfoga öfver den till anläggningen hörande egendom; och anser Utskottet, i likhet med motionären, lämpligt att, beträffande den fasta egendomen, i sådant afseende stadga, att den ej må delvis utmätas och att bolaget ej må till annan öfverlåta denna egendom eller någon del deraf utan Kongl. Maj:ts tillstånd. Dessa inskränkningar betingas för öfrigt redan af den gifna rättigheten att mot egarens vilja expropriera mark för anläggningen, enär denna rättighet måste åtföljas af motsvarande skyldighet att tillse, det anläggningen alltid motsvarar sitt för expropriationsrättens meddelande förutsatta ändamål att fortfarande hållas till handa i egenskap af allmän farled, hvilket åter kunde äfventyras, om någon väsentlig del af densamma särskildt afyttrades. Att stadga ett ovilkorligt förbud för sådan afyttring anser Utskottet deremot icke lämpligt, då fall lätteligen kunna förekomma af den beskaffenhet, att bolaget utan men för anläggningens bestånd och ordentliga skötande kan undvara någon del af dertill inköpt fastighet. Blefve pröfningsrätten härutinnan öfverlemnad till Kongl. Maj:t, torde med all visshet kunna antagas, att någon afyttring till fordringsegarnes eller anläggningens skada icke skulle ifrågakomma.

Någon dylik inskränkning i bolagets dispositionsrätt torde deremot hvarken vara behöflig eller lämplig i afseende å den lösa egendomen, hvilken bolaget bör vara mera oförhindradt att afyttra eller utbyta mot annan, efter behag. Den fara, som kan uppkomma härigenom eller till följd deraf, att den lösa egendomen får pantsättas eller tagas i mät, är vida mindre än i fråga om den fasta egendomen, derföre att, huru betydande den lösa egendomens värde än må vara, detta dock blir jemförelsevis ringa mot den fasta och svårligen kan vara större än att det mer än motsvaras af det tillskjutna aktiekapitalet. Om nu den förmånsrättsegande borgenären tillerkännes rätt att få bolaget försatt i konkurs, i händelse afyttring, pantsättning eller utmätning af bolagets lösa egendom sker i sådan skala, att far-

håga kan uppstå för den rörliga materielens tillräcklighet för anläggningens drift, så torde i detta hänseende från lagstiftningens sida vara tillräckligt sörjdt för en sådan borgenärs trygghet. Stadgande härom har Utskottet emellertid funnit lämpligare att, i sammanhang med öfriga bestämmelser, som röra förevarande ämne, införa i det förslag till särskild förordning, som nu föreligger, än att, på sätt motionären ifrågasatt, derom göra ett tillägg till konkurslagen.

Vidkommande härefter den plats i förmånsrättsordningen, som bör tilldelas ifrågavarande lån, torde densamma i enlighet med motionärens förslag böra bestämmas till näst efter de bolagets öfriga borgenärer, som för sina fordringar åtnjuta förmånsrätt enligt 17 kap. Handelsbalken eller, såsom motionären uttryckt detta, »näst efter utskylder till kronan, de der ej för fast egendom utgå». Härigenom blefve ingen hittills gällande förmånsrätt tillbakasatt, och de förmånsrättsegande fordringar, som skulle stå före ifrågavarande lån, äro i allmänhet af den obetydliga beskaffenhet, att de ej i någon afsevärd mån kunna minska den för lånen afsedda säkerheten. Dessa fordringar äro nemligen: betjenters och tjenstehjons lön för sista året, skatterna till kronan, de inteckningar, som möjligen kunna förefinnas i någon del af bolagets fasta egendom, samt slutligen de, för hvilka lös pant lemnats såsom säkerhet. Båda de första slagen kunna ej uppgå till synnerligen stora belopp, och då det finnes stadgadt, att, der jord eller lägenhet, som enligt expropriationslagen afstås, är intecknad, ersättningsbeloppet, vare sig detta blifvit bestämdt genom öfverenskommelse eller annorledes, skall nedsättas hos Konungens Befallningshafvande, som har att med inteckningsegarne uppgöra liqvid, hvarefter jorden kan från inteckning befrias, så torde kunna förutsättas att inteckningsegarne i allmänhet blifvit godtgjorda för hvad som bör dem tillkomma. Vid det förhållande att pantsättning af lös egendom i vidsträcktare omfång skulle kunna medföra bolagets försättande i konkurs, torde ej heller någon sådan åtgärd vara att befara.

För det fall att tillåtelse till upptagande af flera lån meddelats, har med tillämpning af en erkänd rättsgrundsats blifvit föreslaget, att den långifvare skall ega företräde, som säkerhet först vunnit; hvarjemte, för att de lån, som redan före ifrågavarande författnings utfärdande tillkommit, må oförkränkta bibehållas vid den rätt, de dessförinnan egde, i förslaget stadgats, att enligt berörda författning beviljad förmånsrätt ej må ländа till förfång för äldre lån eller minskning i den bättre rätt, som lagligen kan dem tillkomma.

Hvad särskildt angår sådana äldre statslån, som blifvit med förbehåll om säkerhet i jernvägar med dertill hörande lösegendom beviljade,

torde böra erinras, att, derest fråga ej uppstår om något nytt lån, de äldre lånen ostridigt qvarstå vid den rätt de nu ega samt att Kongl. Maj:t vid pröfningen af ansökningar om tillstånd till upptagande af nya lån icke lärer underlåta att, innan sådant tillstånd meddelas, i nåder tillse, att den aftalade säkerheten, om sådant finnes erforderligt, blir i lagaordning uttryckligen stadfästad.

I enlighet med de åsigter, som sålunda blifvit uttalade, och i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad motionären föreslagit, får Utskottet vördsamt tillstyrka,

att Riksdagen måtte för sin del antaga följande:

Förordning om förmånsrätt i jernväg, kanal eller annan dermed jemförlig anläggning.

§ 1.

Har aktiebolag, hvars ordning blifvit af Konungen fastställd, erhållit tillstånd till anläggning af jernväg med rätt att förvärfva dertill erforderlig mark enligt gällande författningar om jords eller lägenhets afstående för allmänt behof, och vill bolaget bereda säkerhet i jernvägsanläggningen för lån till visst belopp, göre derom ansökning hos Konungen. Finner Konungen skäl att ansökningen bifalla, varde derom allmän kungörelse utfärdad; och ege i det fall innehafvare af de för nämnda lån utgifna förbindelser uti den till jernvägsanläggningen hörande fasta och lösa egendom förmånsrätt enligt 17 kap. Handelsbalken näst efter utskylder till kronan, de der ej för fast egendom utgå.

§ 2.

Der sådan rätt, hvarom här sägs, blifvit för flera lån beviljad, ege den långifvare företräde, som säkerhet först vunnit.

§ 3.

Den enligt § 1 beviljade förmånsrätt må ej lända till förfång för fordran, som uppstått innan denna för-

ordning utfärdades, eller till minskning i den bättre rätt, som lagligen kan sådan fordran tillkomma.

§ 4.

Intill dess det lån, för hvilket förmånsrätt enligt denna förordning beviljats, blifvit till fullo guldet, eger bolaget icke rätt att afyttra den till jernvägsanläggningen hörande fasta egendom, eller någon del deraf, utan att Konungen dertill gifver lof; sker det, vare ogiltigt. Ej heller må nämnda fasta egendom delvis utmätas.

§ 5.

Der den till jernvägsanläggningen hörande fasta egendom utmätes, ege innehafvare af förbindelse, hvarom ofvan sägs, söka det bolagets egendom till konkurs afträdas må. Lag samma vare ock, om så mycket af bolagets lösa egendom afyttras eller för annan borgenärs fordran pantsättes eller utmätes, att skälig anledning är att befara, att den återstående egendomen ej blifver för anläggningens drift tillräcklig.

§ 6.

Finner Konungen, vid pröfning af den i § 1 omförmälda ansökning, särskilda bestämmelser, utöfver hvad denna förordning innehåller, till betryggande af fordringsegares rätt vara erforderliga, eger Konungen derom förordna.

§ 7.

Hvad i denna förordning är stadgadt om förmånsrätt i jernväg, gälle äfven om förmånsrätt i kanal och annan sådan anläggning, som ej må med inteckning enligt Kongl. förordningen den 16 Juni 1875 belastas.

Stockholm den 28 April 1877.

På Utskottets vägnar:

ERIC SPARRE.

Reservationer:

af Herr *Grefve Sparre:* »Ehuru lifligt intresserad för åstadkommande af en ändamålsenlig lagstiftning angående hypotek i jernvägs- och kanalanläggningar, kan jag icke biträda Utskottets förslag, såsom till principen falskt och till sina följder, såväl för långifvare som låntagare och den allmänna krediten, vådligt.

Vill man för lån till så stora belopp, som de, hvilka lemnas till jernvägs- och kanalanläggningar, bereda säkerhet, så måste det vara *realsäkerhet*, hvartill en jernvägs- eller kanalanläggning, som till den allra största delen af dess värde är fast egendom, också erbjuder ett fullt lämpligt material. Att det af Lag-Utskottet vid senaste riksdag uppgjorda förslag var behäftadt med fel, kan icke förvåna, då frågan var så ny och föga bearbetad, men bevisar ingalunda, att den då beträdda väg var origtig.

Det är ett fullkomligt misstag, grundadt på just den »förvirring i begrepp», som man velat tillvita olika tänkande, då man påstått, att panträtt enligt allmänna rättsgrundsatser icke skulle kunna beviljas i något, som gäldenären ännu icke eger. Lagens stadgande i Kap. 17 § 7 Handelsbalken angående lån på bilbref, som lemnas till byggande af skepp, likasom de tätt och ofta förekommande byggnadslånen utgöra den fullkomligaste vederläggning af detta påstående; och romerska rätten medgifver panträtt i *res futuræ.* Det blir i sådana fall långifvarens sak att tillse, det lånet icke utlemnas, utan i den mån, anläggningen fullbordas; men intet hinder förefinnes för lagstiftaren att tillåta panträtt i en blifvande byggnad, likasom i ett skepp, som bygges. Lagen lemnar också i Kap. 17 § 6 Handelsbalken jordegare panträtt i den åbyggnad, som en annan kommer att uppföra på hans grund.

Den säkerhet, som Utskottet afser att bereda vissa fordringsegare, skulle icke grundas på *panträtt i viss egendom*, men på en så kallad *förmånsrätt i all gäldenärens fasta och lösa egendom.* Skilnaden mellan panträtt och den af Utskottet tillskapade förmånsrätt, är, att den förra följer egendomen, i hvars hand denna än må komma; men den senare som endast kan göras gällande *vid konkurs*, träffar blott den egendom, som *då* finnes i gäldenärens värjo. En så beskaffad rätt är, i fråga om större fordringsbelopp, ett oting. Den finnes i vår lag endast för vissa mindre fordringar: begrafningskostnad, läkarearfvode, tjenstehjons

löner, som i allmänhet icke medtaga någon större del af boet. Härifrån kan blott ett undantag ega rum, nemligen för förmyndaremedel, men i de flesta fall uppgå dessa icke till större belopp, och för detta fall har också lagstiftaren i Kongl. Förordningen den 24 September 1861 stadgat, att inteckning eller annan säkerhet bör ställas. En generel förmånsrätt för större fordringsbelopp, sådan Utskottet nu föreslagit, fordomdags, då kreditens lagar ej voro såsom nu klargjorda, i andra länder medgifven, är, med afseende å kreditens behof, numera utdömd i alla nyare lagstiftningar, och ett stadgande derom i vår lag skulle gifva en ytterst svag kredit åt de fordringar, som man dermed ville omhulda, men medföra högst menliga följder. Hela den nyare lagstiftningens tendens är att till *en viss egendom begränsa* den säkerhet som lemnas för en fordran, det vill säga, bereda realsäkerhet, men icke medgifva en generel förmånsrätt, som borttoge alla gäldenärens tillgångar till förfång för alla hans öfriga borgenärer.

Allra minst skulle en sådan förmånsrätt lämpa sig för de förbindelser: *obligationer*, medelst utfärdandet af hvilka lån af jernvägsbolagen upptagas. En genom *panträtt* garanterad fordran behöfver, enligt § 90 konkurslagen, ej bevakas, emedan fordringsegaren utan bevakning har rätt till betalning ur panten. Enligt § 70 af samma lag länder ej heller godkännandet af yrkad förmånsrätt till förfång för dem, som enligt lag hafva företrädesrätt till betalning *ur viss egendom*. Detta ådagalägger, att panträtt icke behöfver bevakas i konkurs, och en jernväg eller kanal, hvari panträtt meddelas, kan öfverlåtas med vidlådande gravation. Alldeles motsatt är förhållandet åter med en så beskaffad förmånsrätt som den af Utskottet föreslagna. Den upphör i det ögonblick egendomen kommer ur gäldenärens ego, och Utskottet har således nödgats vidtaga den onaturliga utväg att förbjuda anläggningens öfverlåtande och framtvinga konkurs, hvarvid hvarje obligationsinnehafvare måste anmäla och bevaka sin fordran vid äfventyr att eljest gå förlustig sin rätt.

Alla dessa obligationer, ehuru icke till betalning förfallna, skulle således genom konkursens inträdande genast förfalla.

Att, på sätt Utskottet föreslagit, medgifva hvarje innehafvare af en sådan icke till betalning förfallen obligation att, vid inträffande förlägenhet för bolaget, genast *försätta detsamma i konkurstillstånd*, — hvilket är nödvändigt, då denna rätt ej vidlåder egendomen utan blott gäldenärens bo — vore stridande emot lagens allmänna stadganden och skulle leda till uppenbara vådor. Ett jernvägsbolag, stadt i sin naturliga verksamhet, har icke den vidsträcktare affärsrörelse som en köpman; och

något giltigt skäl finnes icke att påskynda den katastrof, som en konkurs skulle förorsaka, icke allenast för bolaget i fråga, men sannolikt, äfven för andra jernvägsbolag. Erfarenheten visar, att alla dessa bolag, i början af sin tillvaro kämpande emot vissa svårigheter, innan jernvägen hunnit förvärfva tillräcklig trafik, deremot efter en kort tids förlopp, samtliga hafva redt sig, och icke allenast betala alla sina fordringsegare, men, de flesta, jemväl gifva utdelning åt aktieegarne. Mer än ett af dessa bolag skulle, utan tvifvel, om en sådan lag, som den af Utskottet föreslagna, varit gällande, blifvit försatt i konkurstillstånd. Ett sådant stadgande skulle lemna dörren öppen för spekulanter att genom bolagets försättande i konkurstillstånd inköpa jernvägen till ett underpris, som sannolikt, då någon konkurrens icke vore att förvänta, helst alla bolagets skulder genast skulle betalas, icke komme att räcka till, ens för de förmånsrättsegande borgenärerna, hvilka man velat skydda, men hvilka lagen sålunda komme att tvärtom skada.

Då man dessutom genom stadgandet af legal förmånsrätt i *all* bolagets fasta och lösa egendom, beröfvat detsamma all möjlighet af kredit, så saknar ju bolaget hvarje utväg att anskaffa de till gäldande af en skuld erforderliga medel. Bolagets styrelse, öfver hvilken konkurshotelsen hänger som ett Damoclessvärd, kan icke heller, såsom nu är fallet, förskjuta eller försträcka bolaget några medel. Förhållandet med ett jernvägsbolag blefve alldeles detsamma som med en person, hvilken uppgjort lösöreköp om sin egendom. Det kan icke hafva kredit för ett öre, ingen utväg att till hvad pris som helst anskaffa medel, och då näppeligen någon affärsrörelse finnes, som icke behöfver någon kredit, skall tillfälle alltid gifvas för spekulanter att genom anställande af utmätning enligt 5 § af förslaget åstadkomma konkurs.

En så orimlig lagstiftning kan efter min öfvertygelse icke godkännas. Jag torde icke behöfva påpeka det obilliga uti att, genom medgifvande af en sådan generel förmånsrätt i all bolagets egendom, borttaga *all tillgång* för andra fordringsegare, till exempel trafikanter, hvilkas lif och helsa eller egendom genom försummelse å bolagets sida blifvit skadad; hus- eller skogsegare, hvilkas fastighet blifvit genom bolagets vårdslöshet antänd och uppbränd; delegare i de vid nästan hvarje bolag stiftade pensionskassor för tjenstemännen, som af styrelsen förvaltas, m. fl., hvilkas öde blefve ganska behjertansvärdt. Slutligen må icke förbises att ett aktiebolag för bedrifvande af till exempel bruksrörelse kan för sin rörelse nödgas anlägga en jernväg. I sådant fall skulle, till förfång för dess öfriga borgenärer, de, som lemnat lån till jernvägsanläggningen, få en generel förmånsrätt, som icke vore närmare bestämd eller nogare

begränsad, enär det torde blifva ytterst svårt att ur bolagets kassa och medel afskilja hvad som tillhör jernvägsanläggningen eller annan rörelse.

Utskottet har vidare föreslagit i § 4, att bolaget icke skulle ega rätt att utan Konungens tillstånd afyttra den till jernvägsanläggningen hörande fasta egendom eller någon del deraf.

Ett så beskaffadt jernbref kan icke annat än ytterst menligt inverka på bolaget. Det inträffar ganska ofta, att ett jernvägsbolag, i stället att expropriera jord, inköper sådan utöfver hvad för anläggningen behöfves, och enligt § 14 Expropriationslagen kan bolaget nödgas att, utöfver hvad för anläggningen erfordras, inlösa en hel lägenhet, om egaren så önskar. Sådane jordpossessioner, hvilka kunna uppgå till ganska betydligt värde, vore bolaget förhindradt att afyttra; ty jag inser icke huru Kongl. Maj:t skulle kunna dertill gifva sitt samtycke och såmedelst förringa fordringshafvares rätt. Om åter ett fördelaktigt anbud på jernvägen skulle göras bolaget och en eljest hotande konkurs derigenom kunde undvikas, så skulle äfven denna utväg vara bolaget förmenad.

Ytterligare och hvad angår stadgandet i § 5 angående den rörliga materielen, så hafva nästan alla jernvägar i Sverige så litet förråd deraf, att afyttrandet af ett eller två såsom odugliga kasserade lokomotiv eller några vagnar skulle kunna »anses gifva skälig anledning att befara, att den återstående materielen blefve för anläggningens drift otillräcklig»; således en ny konkursanledning.

Med ett ord: i stället för att jernvägsbolagen hittills fått i fred och ro utveckla sig eller, för att begagna ett modernt uttryck, afveckla sina affärsförhållanden, skulle de prisgifvas åt en hvar, som önskade att på dess bekostnad och till allmän skada göra en obehörig vinst. Ett och annat sådant exempel skulle snart upplysa allmänheten om huru ringa säkerhet, de af lagen omhuldade obligationerna njuta, och verkningarne deraf blefve befarar jag, högst vådliga.

Oanmärkt bör icke heller lemnas, att den af Utskottet föreslagna förmånsrätt, hvilken icke tillgodokomme sådana lån, som redan blifvit lemnade, följaktligen icke medförde någon säkerhet för de statslån till betydliga belopp, som beviljats till redan fullbordade jernvägsanläggningar. Det är nemligen icke sannolikt att något jernvägsbolag skulle ställa sig under ett sådant bann, som förslaget skulle medföra; och då, enligt Utskottets förslag, detta skulle bero af bolagen sjelfva, komme lagen att för dessa lån blifva utan allt värde.

Af hvad nu blifvit anfördt, framgår efter mitt förmenande oförtydbart, att Utskottets förslag icke är antagligt.

Till följd af sistlidne Riksdags i ämnet fattade beslut, som gick i en helt annan rigtning, lärer Regeringen icke underlåta att åt ärendet lemna all erforderlig uppmärksamhet; och ett utkast till lag är genom Herr Justitieministerns försorg redan utarbetadt. Vid sådant förhållande synes det mig icke lämpligt, att Riksdagen på egen hand företager sig utarbetandet af lagförslag i en så grannlaga fråga, för hvars mognande ännu torde erfordras någon betänketid; och jag får således för min del vördsamt tillstyrka,

att motionen lemnas utan afseende»

af Herr *Ribbing*, med hvilken Herr *Sjöbring* instämt: »Mot Utskottets beslut att i det väsentliga tillstyrka bifall till Herr Philipsons motion N:o 87 får jag anmäla min reservation, hufvudsakligen af följande skäl:

1:o) Det bifall af Kongl. Maj:t, hvilket enligt § 1 fordras för att för lån få lemna säkerhet i jernvägsanläggning, anser jag i hvarje enskildt fall, böra meddelas eller vägras *inom gränserna af allmänna, på förhand bekanta, laga bestämningar*, vare sig att desamma intagas i lagen om ifrågavarande angelägenhet, eller ock att Kongl. Maj:t, såsom i ekonomiska ärenden, utfärdar förordning eller tillkännagifvande om de allmänna vilkor, Kongl. Maj:t finner lämpligt föreskrifva för vinnande af ifrågavarande rätt, och att, i senare fallet, stadgande om *att* så skall ske intages i sjelfva lagen om förmånsrätt i jernväg. Jag anser det nu yrkade i allmänhet vara enligt med ordning och former i konstitutionelt samhällsskick, hvartill hör, att Kongl. Maj:t fattar beslut *enligt* allmänt gällande lag och förordning. Tillämpad på förevarande ärende eger denna konstitutionella grundsats sitt uttryck deri, att konseqvens och likartenhet må finnas vid beviljande eller förvägrande af rätt att göra prioriterade lån i särskilda fall och åt särskilda bolag. Dertill kommer ock, att det vid grundande af jernvägsföretag är af vigt för upphofsmännen och öfriga intressenter att ega tillförlitlig kännedom om de prestanda, som regeringen i dylika fall fordrar, samt dermed någon visshet, att, der dessa prestanda blifvit fullgjorda, kunna påräkna att erhålla den sökta förmånen.

2:o) Hvad lagförslaget i § 4 stadgar med hänsyn till säkerhet för de åtagna förbindelsernas fullgörande eller förmånsrättens bevarande, nemligen att, förr än det mot förmånsrätt erhållna lånet blifvit guldet, jernvägsbolaget ej eger rätt att afyttra någon del af den till jernvägsanläggningen hörande fasta egendom, anser jag icke böra göras beroende af Kongl. Maj:ts beslut i hvarje enskildt fall, utan böra gälla ovilkorligt, d. v. s. vara i lagen stadgadt. Förmånsrätten till betalning ur jernvägen utgör nemligen det af lånsökanden sjelf erbjudna vilkor, under hvilket

han sökt lånet och som han utlofvat för dess erhållande, och är alltså en af fordringsegaren, i och med lånets beviljande, förvärfvad rättighet, och bör då, liksom hvarje rättighet, i allt hvad till dess bestånd och säkerhet hörer ej vara beroende af någon annans beslut eller godtfinnande. Men af samma skäl, eller för att bereda fordringsegaren laga säkerhet i afseende å det vilkor, under hvilket lånet blifvit begärdt och lemnadt, bör utmätning ej allenast icke kunna ske af jernvägsbolagets fasta egendom, utan ej heller af dess lösa, alldenstund nemligen denna väsentligen hör till jernvägsanläggningen och sjelfva jernvägen, för att ega något större värde, ovilkorligen måste vara försedd med rörlig materiel.

3:o) Men om å ena sidan beredande och bevarande, såvidt sig göra låter, åt fordringsegaren af säkerhet för den rätt, han med låneförsträckningen förvärfvat, synas mig fordra ofvan anförda vilkor och laga stadganden; så innebära dessa, enligt mitt omdöme, en så stor inskränkning i låntagarens frihet vid dispositionen af sin egendom och skötande af sina affärer samt medför ett så förlamande inflytande på hans förmåga och bemödande att hålla dessa sistnämnda uppe och fullgöra förbindelser mot andra, att fara värdt synes mig, det knappast andra skola vara benägna att inlåta sig på företag, vid hvilka sådana vilkor äro fästade, än de, som ej finna särdeles betänklighet vid att, — såsom det i vanligt tal heter — på vinst och förlust drifva affärer. Att åter genom lag, om ej uppmuntra, dock visa vägen till dylik affärsverksamhet, synes ej skäligt.

Lägger jag nu härtill, att erfarenheten på intet sätt visar, det enskilda jernvägsföretag, äfven i ganska stor skala och med behof af högst betydlig kredit, skulle i vårt land vara omöjliga eller ligga nere i saknad af en lag om förmånsrätt i jernväg, utan erfarenheten i detta afseende fastmer tyckes ådagalägga, att något års uppskof, till dess möjligen en lyckligare lösning af ifrågavarande uppgift är funnen, utan större fara för jernvägsindustrien kan ega rum: så är i de båda närmast här ofvan anförda omständigheterna i förening angifvet det för mig afgörande skälet att ej med min röst tillstyrka antagande af nu framlagda förslag».

af Herrar *Grefve Mörner*, *Asplund*, *Fröberg* och *Thomasson*, hvilka icke heller ansett sig kunna tillstyrka det af Utskottet framlagda förslag.

Herr *Anders Persson* har begärt få antecknadt, att han ej deltagit i Utskottets behandling af detta ärende.